

SALMAR OCEAN AS
Industriveien 51
7266 KVERVA

Deres ref:
Vår ref: 2021/7545
Dato: 12.11.2021
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

MATTILSYNET GIR TILSAGN OM GODKJENNING AV LOKALITET PÅ VILKÅR.

Dette brevet inneholder informasjon om Mattilsynets vurdering av deres søknad om etablering av Smart Fish Farm i Norskehavet, vedtak om godkjenning etter dyrevernregelverket og tilsagn om godkjenning etter fiskehelseregelverket.

Dere har klagerett på vedtakene. Se under.

Bakgrunn

- Mattilsynet mottok 11. 01.2021 søknad fra Salmar Ocean om klarering av en ny lokalitet kalt «Norskehavet» til Mattilsynet. Denne var oversendt fra Fiskeridirektoratet til behandling.
- I brev til Salmar Ocean 22.02.2021 ba vi om mer utfyllende informasjon.
- 31.05.2021 mottok vi utfyllende informasjon fra Salmar Ocean.
- 07.06.2021 mottok vi oppdatert og endret søknad fra Fiskeridirektoratet. På bakgrunn av flere av høringsuttalelsene har dere sendt inn en oppdatert søknad med justering av lokaliteten ca. 11 km nordvest for det første området.
- 10.09.21021 mottok vi utfyllende opplysninger mellom annet med strømmålinger for den nye plasseringen.
- 20.10.2021 oversendte vi faglig støtte vi har innhentet fra Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet til dere.
- 09.11.2021 mottok vi kommentarer og utfyllende informasjon fra dere knyttet til vurderinger fra Veterinærinstituttet og Havforskningsinstituttet.
- Det har vært en rekke møter og e-postutvekslinger for å veilede og avklare enkeltspørsmål knyttet til søknaden og vår vurdering av den.

Overordna vurderinger.

Dere har fått tilsagn om 8 utviklingstillatelser for et anlegg som forutsettes etablert i et område der regelverket ikke er fullt ut avklart.

I Regjeringens rapport «Havbruk til havs, Ny teknologi – nye områder» (21. desember 2018) oppsummeres muligheter og utfordringer som ligger i havbruk lokalisert utenfor de kystnære områder som benyttes til oppdrett i dag.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/e29cc668cbf54448a599c6da58cb1b9f/rapport-havbruk-til-havs.pdf>

På side 120 i rapporten omtales spørsmål knyttet til fristatus for enkelte sykdommer og mulige konsekvenser for drift. Etablering av anlegg uten for norsk territorialfarvann byr på utfordringer for Norges fristatus etter EØS-avtalens veterinærbestemmelser for enkelte fiske sykdommer. Dette vil ha avgjørende betydning for hvilken status et anlegg til havs vil ha for Norges fristatus for sykdommene VHS og IHN.

Dersom en legger til grunn forståelsen at kun fisk som oppdrettes innenfor norsk territorialfarvann faller inn under området med fristatus, vil dette bety at levende fisk av mottakelige arter ikke kan tas inn fra oppdrettsanlegg utenfor norsk territorialfarvann for slakting innenfor. Dette fordi fisk ikke kan gå fra et område med lav eller uavklart status til et område som har fristatus for en listeført sykdom. Dette vil kunne ha betydning for salg av fisk fra det planlagte anlegget. Det kan også påvirke risikovurderinger med tilhørende tiltak og for beredskapsplaner som skal ivareta smittehygiene og fiskevelferd i krisesituasjoner.

Det pågår et intradepartementalt utredningsarbeid for å avklare spørsmål knyttet til regelverk rundt Havbruk til Havs. Konklusjonen vil vise om det er mulig å etablere det planlagte anlegg under de forutsetninger dere har lagt til grunn når det gjelder slakting av fisk og føring av ubearbeida biprodukt til anlegg innenfor norsk territorialfarvann.

Dere søker om drift utenfor norsk territorialfarvann, men innenfor vår økonomiske sone. Det innebærer at vårt nasjonale regelverk for fiskehelse og velferd gjelder og vi mener derfor det er riktig at vi behandler søknaden etter det nasjonale regelverket som Mattilsynet forvalter.

Dersom det ikke er mulig å slakte fisken innafor norsk territorialfarvann vil dere måtte utarbeide nye planer for slakting og beredskap. Dette vil være en så stor endring i forhold til den søknad som foreligger, at det må gis en ny behandling fra Mattilsynet.

Vedtak om godkjenning etter dyrevelferdsregelverket

Mattilsynet gir godkjenning til etablering av åpent, flytende akvakulturanlegg på ny lokalitet i Norskehavet. Anleggets senter har koordinater 64.07315°N, 06.34829°Ø.

Godkjenningen gis for produksjon av matfisk, laks. Maksimalt tillatt biomasse er 19.000 tonn.

Produksjonen skal ikke overskride en MTB på 9000 tonn før rapport med oppsummering av overvåkingsprogram for fiskevelferd for den første produksjonssyklus er sendt Mattilsynet, og godkjenning til økt produksjon er gitt.

Før anlegget settes i drift skal det være utarbeidet konkrete planer for uttesting og dokumentasjon av at teknologi og levevilkår er egnet ut fra hensynet til fiskevelferd.

Vedtaket er fattet med hjemmel i forskrift om etablering og utvidelse av akvakulturanlegg, zoobutikker mm §§ 5 og 7 fjerde og femte ledd.

Det er dyrevelferdsloven § 30 som gir Mattilsynet hjemmel til å fatte vedtak.

Selv om anlegget er godkjent etter velferdsregelverket, kan ikke akvakulturanlegget settes i drift før det er godkjent av Mattilsynet etter dyrehelseregelverket, jf dyrehelseforskriften § 4, jf. forordning (EU) 2016/429 artikkel 176 nr 3.

Vedtak om etablering av akvakulturanlegg etter dyrehelseregelverket

Mattilsynet gir tilsagn om godkjenning av åpent, flytende akvakulturanlegg på ny lokalitet i Norskehavet. Anleggets senter har koordinater 64.07315°N, 06.34829°Ø.

Tilsagn om godkjenning gis med en maksimal tillatt MTB på 19.000

Produksjonen skal ikke overskride en MTB på 9000 tonn før rapport med oppsummering av overvåkingsprogram for fiskehelse for den første produksjonssyklus er sendt Mattilsynet, og godkjenning til økt produksjon er gitt.

Tilsagnet om godkjenning av akvakulturanlegg innebærer at Mattilsynet gir klarering til etablering av akvakulturanlegg på ny lokalitet i Norskehavet – trinn 1.

Vedtaket er fattet med hjemmel dyrehelseforskriften § 4 jf. forordning (EU) 2016/429 artikkel 181 nr. 1 og akvabiosikkerhetsforskriften §§ 6, 7 og § 3 jf. forordning (EU) 2020/691 artiklene 5, 7 jf. vedlegg I del 1 og 2.

Det er matloven § 23 som gir Mattilsynet hjemmel til å fatte vedtak.

Vedtaket er gitt ut fra situasjonen på vedtakstidspunktet.

Det tas forbehold om at:

- ved endrede forhold av betydning for fiskehelse enten i anlegget eller i området, nye opplysninger og ny kunnskap i forbindelse med godkjenning av anlegget (trinn 2), kan Mattilsynet stille nye og/eller strengere krav i samsvar med vilkårene for godkjenning.
- tilsagn om godkjenning gir ingen rettighet til å få godkjent anlegget. Godkjenning av akvakulturanlegget eller betinget godkjenning (trinn 2) kan gis når Mattilsynet har inspisert anlegget og vilkårene for godkjenning eller betinget godkjenning er oppfylt, jf dyrehelseforskriften § 4, jf. forordning 2016/429 artikkel 181 nr 1 og artikkel 183 og akvabiosikkerhetsforskriften §§ 6, 7 og § 3 jf. forordning 2020/691 artiklene 5, 6 og 7.
- kravet til godkjenning når det gjelder risikobasert helseovervåkning, jf forordning 2020/691 artikkel 6, vil bli behandlet i trinn 2.
- dere må legge fram oppdatert biosikkerhetsplan /og internkontrollsystem som oppfyller kravene til godkjenning (trinn 2).
- anlegget kan først settes i drift når det er godkjent eller gitt betinget godkjenning av Mattilsynet, jf. forordning 2016/429 artikkel 176 nr 3.

Regelverk

Mattilsynets hjemmel til å vurdere og godkjenne eller avslå søknad om etablering av oppdrettsanlegg på en lokalitet i forhold til fiskevelferd finner vi i forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv § 5.

Når det gjelder fiskehelse er vår hjemmel dyrehelseforskriften § 4 jf. forordning (EU) 2016/429 artikkel 181 nr. 1 og akvabiosikkerhetsforskriften §§ 6, 7 og § 3 jf. forordning (EU) 2020/691 artiklene 5, 7 jf. vedlegg I del 1 og 2.

To trinns behandling av søknader om godkjenning av akvakulturanlegg

EU vedtok i 2016 dyrehelseforordningen (EU) 2016/429, Animal Health Law (AHL). EU-kommisjonen har utarbeidet et 30-talls utfyllende forordninger til denne. Fra 28. april 2022 gjelder disse også i Norge. De nye reglene er vedtatt som nasjonalt regelverk i Norge og innført via nasjonale forskrifter. Det nye regelverket gjelder dyrehelse, ikke dyrevelferd.

Det nye regelverket endrer systemet for godkjenning av akvakulturanlegg. Prinsippet er at lokalitetene ikke kan godkjennes etter dyrehelseregelverket før de er klare til å tas i bruk. Mattilsynet skal da komme på inspeksjon før vi gir godkjenning. For å tilpasse det nye godkjenningsløpet til det etablerte systemet har vi valgt å splitte prosessen opp i to trinn; trinn 1 og trinn 2. Dette vil også gi søker mest mulig forutsigbarhet.

Trinn 1.

Her vurderer vi de fleste kravene til godkjenning og om lokaliteten kan klareres etter det nye dyrehelseregelverket. Vurderingen baseres på bl.a. lokalitetens geografiske beliggenhet og egnethet med tanke på risiko for smitte, strømforhold, biosikkerhetsplanen, IK-systemet og beredskapsplaner. I dette trinnet vil vi også vurdere om det kan gi godkjenning etter velferdsbestemmelsene i regelverket.

Trinn 2.

Mattilsynet kan ikke gi godkjenning etter dyrehelseregelverket før anlegget er ferdig og klart til å tas i bruk. Dersom lokaliteten blir klarert i trinn 1, vil Mattilsynet i trinn 2 komme på inspeksjon og vurdere forholdene på lokaliteten opp mot klareringen. Dersom det er endrede forhold knyttet til smitterisiko må bl.a. biosikkerhetsplan, internkontrollsystem og beredskapsplan være oppdatert for å få godkjenning. Dere kan ikke starte opp drift på lokaliteten før vi har godkjent den etter dyrehelseregelverket i trinn 2.

Hva har vi lagt vekt på i vår vurdering

Ved utviklingen av ny teknologi for havbruk må hensynet til fiskens behov og biologi veie svært tungt. Søker har ansvar for å dokumentere hvordan nødvendige hensyn til fiskehelse og fiskevelferd blir ivaretatt gjennom hele produksjonskjeden.

Tilsagnet om utviklingstillatelser gir rom for noe mer usikkerhet enn drift av ordinære tillatelser når det gjelder dokumentasjon av egnethet av løsninger som påvirker fiskehelse og fiskevelferd. Driften skal likevel være innenfor rammene for forsvarlighet satt i dyrehelse- og dyrehelseregelverket.

Dere søker om en lokalitet med en MTB på 19.000 tonn. Dette er omtrent tre ganger så stort som de største lokalitetene som driftes kystnært. Dere søker å plassere et anlegg med et nytt design og ikke fullt utvikla og utprøvde tekniske løsninger i et område som er mer eksponert for vær og vind enn noe eksisterende anlegg i Norge.

Anlegget ligger så langt fra land at transport av personell og tilsynsmyndigheter vil skje med helikopter. Det vil også være begrensinger i operasjoner på grunn av værforhold.

Vi forstår det ikke er mulig å svare på alle detaljer nå. Vi aksepterer at en del av de tekniske løsningene ikke kan prøves ut i småskala under ordinære forsøksbetingelser. Det er likevel et sentralt krav at både anlegget som helhet og de metoder og teknologier som produksjonen baserer seg på, er eller blir dokumentert i tråd med akvakulturdriftsforskriften § 20.

En forutsetning for godkjenning er at det før anlegget settes i drift er utarbeidet konkrete planer for utprøving og dokumentasjon av ny teknologi. Dokumentasjonskravet retter seg både mot de tekniske løsningene og de krefter som påvirker fisken.

Internkontrollen skal være tilpasset lokaliteten og skal dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter risikoforhold og størrelse. Det må være utarbeidet grenseverdier for kritiske parameter for å sikre velferden til fisken. Det må også settes grenseverdier (stoppkriterier) for å sikre at produksjonen avbrytes ved uforsvarlig velferd. Overvåkingen av grenseverdiene må være koblet mot muligheter for å sette inn nødvendige risikoreduserende tiltak og tekniske og operasjonelle barrierer. Dette er særlig viktig når kunnskapsgrunnlaget er begrenset eller usikkert, risikoen er stor, produksjonen er stor og metoder og utstyr er nytt.

Søknad

Dere har levert en omfattende søknad med vedlegg, der noen kapitler er relevante for Mattilsynets vurderinger av fiskehelse og fiskevelferd. Dere har sendt inn utfyllende informasjon for forhold knyttet til fiskehelse og velferd. Vi refererer ikke detaljer i søknaden her.

Søknadene er forpliktende for dere ved etablering og drift av anlegget.

Fiskehelse

Anlegget er planlagt plassert i et område der modellering av strømforhold tyder på at smitteoverføring til eller fra kystnære oppdrettsanlegg er lite sannsynlig når det gjelder lakselus eller andre sykdomsframkallende agens. Det er alltid en risiko for smitte fra villfisk. Dette håndteres i noen grad ved tett helseovervåking, beredskap ved sykdom og regelmessig brakklegging og rengjøring av anlegget.

Den største risiko for introduksjon av smitte i anlegget er sannsynligvis utsett av smolt. Dere har lagt en plan for kriterier før utsett som så langt som mulig skal forebygge at smittet fisk settes ut. Det blir viktig at disse kriterier overholdes, også dersom det skulle bli knapphet på smolt.

Dere har lagt ved en omfattende risikovurdering med en plan for fiskehelse og helseovervåking, krav til smolt som skal settes ut og planer for biosikkerhet.

Nødvendig behandling av fisk er angitt å kunne skje enten som mekanisk avlusing i sentersøyle eller ved bruk av legemidler i sentertanker. Det oppgis at avfallsvann etter slik behandling vil kunne samles opp og filtreres/renses, men det er ikke gitt ytterligere informasjon om hvordan og med hvilke metoder dette skal skje.

Helsekontroll

Dyrehelsepersonelloven har per dags dato et begrenset virkeområde da loven kun gjelder på norsk territorium, dvs. innenfor territorialfarvannet. Det pågår et lovarbeid i regi av Landbruks- og matdepartementet der harmonisering av denne lovens geografiske virkeområde er blant tiltakene som vurderes.

Dere har plikt til å gjennomføre helsekontroll etter krav i akvakulturdriftsforskriften og dyrehelseforskriften.

Det vil derfor stilles krav om at personell som utfører helsekontroll skal oppfylle plikter og krav i Dyrehelsepersonelloven dersom virkeområdet for denne ikke er utvidet når anlegget tas i bruk.

Fiskens levemiljø

Dere har utarbeidet en omfattende og grundig risikovurdering og plan for overvåking og oppfølging av fiskens velferd.

Den største usikkerheten i prosjektet i forhold til helse og velferd er knyttet til hvordan kombinasjonen strøm/bølger og vind vil påvirke fisken og hvilke mulige operasjonsbegrensninger dette vil ha for driftsrutiner og beredskap.

Framlagte strømmålinger viser at hastighetene varierer mellom 0,1 og 0,2 m/s med noe høyere hastighet i de øverste vannlag. Målt maksimal hastighet er 0,65 m/s. Dette er innafor de forhold som er vist på eksponerte lokaliteter langs kysten.

Havforskningsinstituttet peker på at det i perioder med høy biomasse og høy temperatur kan være en risiko for lavt oksygeninnhold når fisken befinner seg der strømmen går langt gjennom anlegget. Dette vil kreve tett overvåking.

Smoltutsett er planlagt med fisk over 500 gram som vil tåle den målte strøm. Dere har lagt fram vurdering fra Ocean Farm I (Håbranden) som tyder på at fisken i liten grad blir påvirket av bølger.

Dere skal ikke bruke renseskum.

Dere skisserer en gradvis opptrapping av produksjonen. Ved første utsett planlegges det å teste anlegget med en redusert biomasse som vil trappes opp til andre utsett forutsatt at dere oppnår deres egne fastlagte mål for første utsett.

Beredskap

Dere har planer som vurderes som tilfredsstillende for håndtering av massedød og utslakting av fisk ved alvorlig sykdom, dårlig velferd eller andre kritiske forhold.

Gitt avklaring i forhold til fristatus for fiskesykdommer vurderer vi vurderer anlegget lokalisering i forhold til kysten slik at det ikke vil være riktig å vurdere restriksjoner på transport av slakteskum til ulike deler av kysten så lenge det ikke er mistanke om eller påvist alvorlige smittsomme sykdommer på fisken.

Dersom det ikke er mulig å slakte fisken innafor norsk territorialfarvann vil dere måtte utarbeide nye planer for slakting og beredskap. Dette vil være en så stor endring i forhold til den søknad som foreligger, at det må gis en ny behandling fra Mattilsynet.

Klagerett

Dersom dere er uenige i vedtaka kan dere klage. Klagefrist er 3 uker fra mottatt vedtak. En eventuell klage sendes Mattilsynet som førsteinstans. Klageinstans er Nærings- og fiskeridepartementet.

Med hilsen

Steinar Westerberg
Regiondirektør

Kopi: Fiskeridirektoratet